

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Openingstijden wegrestaurant Roggenplaat verruimd

Een van de projecten binnen de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is het herstel van intergetijdengebieden in de Oosterschelde door de aanpak van de zandhonger. In de MIRT-verkenning Aanpak Zandhonger heeft de overheid een langjarige sedimentstrategie voor dit gebied voorgesteld waarvan de eerste stap, een zandsuppletie op de Roggenplaat, is uitgevoerd. Hermine Erenstein, adviseur waterkwaliteit en ecologie bij Rijkswaterstaat Zee en Delta: 'Zo blijven de doelen voor ecologische waterkwaliteit in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 binnen bereik.'

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

De zandhonger is het gevolg van de stormvloedkering in de monding van de Oosterschelde. Door een te zwakke getijstroming wordt er geen zand meer aangevuld op de platen en schorren. Door erosie worden de zandplaten kleiner en lager waardoor de droogvalduur korter wordt. Een proces dat nog eens wordt versterkt door de zeespiegelstijging. ‘Zandhonger is daarmee een bedreiging voor natuur, recreatie en op de lange termijn voor de veiligheid’, vertelt adviseur en omgevingsmanager Roggenplaat Michael de Bruijn van Rijkswaterstaat Zee en Delta. ‘Er verdwijnt leefgebied voor zeehonden en foerageergebied voor tienduizenden vogels die de Oosterschelde gebruiken om te rusten en om te eten. Op de lange termijn is zandhonger een bedreiging voor de waterveiligheid van omliggende eilanden, onder meer omdat het verdwijnen van de schorren en slikken de golfaanval op de dijken vergroot.’

Roggenplaat

Inmiddels zijn er diverse pilots geweest, zoals een kleinschalige zandsuppletie op de Galgeplaat, de aanleg van enkele riffen op verschillende plaatsen, een suppletie in de Schelphoek en een klimaatbuffer van zand voor de Oesterdam. Het meest recente project in het kader van de langjarige sedimentstrategie is de Roggenplaat. Eind 2019 voerde Rijkswaterstaat hier een grootschalige zandsuppletie uit in samenwerking met Natuurmonumenten, de provincie Zeeland, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, het Zeeuws Landschap, de omliggende gemeenten en het nationaal park Oosterschelde. Aannemer Boskalis voerde het werk uit en Wageningen Marine Research verzorgt de monitoring. Ook de mosselkwekers werden nauw betrokken, vanwege het risico op nadelige effecten op de kweekmosselpercelen. ‘Door de uitvoering van dit project kan de Roggenplaat zijn functie als wegrestaurant voor vogels behouden en blijven de doelen voor ecologische waterkwaliteit in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 binnen bereik,’ aldus Hermine Erenstein, adviseur waterkwaliteit en ecologie bij Rijkswaterstaat Zee en Delta.

Lastige omstandigheden

In totaal is er op de Roggenplaat 1,4 miljoen kuub zand gesuppleerd, verdeeld over 7 plekken, met een totaal oppervlak van 220 hectare. Daarmee is de plaat voor de komende 25 jaar uit de ‘gevaarzone’. Geen gemakkelijke klus, vertelt De Bruijn. ‘Zo hebben we in de winter ons werk uitgevoerd om natuur, recreatie en mosselkwekers zo min mogelijk te storen. Boskalis was 24/7 aanwezig, maar kon alleen werken tijdens laagwater, wanneer de bouwplaats niet onder water stond. Ook had het team regelmatig te kampen met slechte weersomstandigheden, wat het werken op de plaat uitdagend maakte.’

Monitoren

De komende 5 jaar laat Rijkswaterstaat de ontwikkelingen op de Roggenplaat monitoren. De Bruijn legt uit wat dit inhoudt: ‘We kijken naar wat de zandsuppletie teweeg brengt. Hebben de vogels voldoende tijd om te foerageren op de Roggenplaat? Blijft het aangebrachte zand liggen? Hoe herstelt het bodemleven zich? Zijn er geen nadelige effecten op de kweekmosselpercelen?’

Ervaringen meenemen

De langjarige sedimentstrategie voor de Oosterschelde stuurt op de aanpak van de zandhonger met periodieke zandsuppleties. De ervaringen van de Roggenplaat worden meegenomen in de voorbereiding en realisatie van de volgende projecten van de sedimentstrategie. ‘Als volgende is het hart van de Oosterschelde op en rondom de Galgeplaat aan de beurt’, vertelt Erenstein. ‘Hier gaat de erosie van de platen en oevers hard. Om leefgebied voor foeragerende vogels te behouden is ingrijpen vanaf 2025 urgent. De zandsuppletie Galgeplaat wordt als onderdeel van de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) voorbereid en na definitieve besluitvorming gerealiseerd.’

Periodieke suppleties

De verwachting is dat vanaf 2030 periodieke suppleties nodig blijven om het intergetijdengebied in de Oosterschelde te behouden, stelt De Bruijn. ‘Om voldoende oppervlakte droogvallende platen in stand te houden is het daarom het beste om de zandhonger te monitoren en in te grijpen met suppleties, voordat het te laat is.’ Erenstein besluit: ‘Daarbij is het van groot belang om samen te blijven werken met alle relevante partijen, willen we deze verbeteringen laten slagen en de doelstellingen halen vanuit de PAGW, Natura 2000 en de KRW. Met de samenwerking in het project Roggenplaat is er wat dat betreft een prachtig voorbeeld gesteld voor toekomstige PAGW-projecten. De collectieve bereidheid om samen voor de verbetering van het watersysteem te gaan, was inspirerend en heeft er mede voor gezorgd dat de uitvoering van de zandsuppletie zeer succesvol is verlopen.’

Koepel ecologische waterkwaliteit

Gezond water is van levensbelang voor mensen, dieren en planten. Waterstaatkundige ingrepen maakten Nederland in de vorige eeuw veilig en welvarend. Dijken, dammen en inpolderingen hebben echter ook een keerzijde. De natuurlijke stroming van het water is veranderd en op veel plekken zijn geleidelijke overgangen van land naar water en van zoetwater naar zoutwater verdwenen. Hierdoor zijn trekroutes van vissen geblokkeerd en missen veel planten en dieren een geschikt leefgebied. Ook gebruik door bijvoorbeeld recreatie, scheepvaart en visserij heeft gezorgd voor verstoring van het natuurlijke systeem. Rijkswaterstaat werkt, samen met andere natuur- en waterbeheerders, aan het beschermen en herstellen van een gevarieerde, duurzame en klimaatbestendige leefomgeving.

Foto voorzijde: Kees van Westenbrugge